

**DIT
IS
ARMOEDE**

LINDA FOUN
DA
TION

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door:

KPMG

LINDA.

Colofon

Vormgeving: Maaïke Hengeveld en Isa Schutrops

Tekst- en eindredactie: JANSEN & HERMSEN

Drukker: DPG media / Haletra NV

© Stichting LINDA.foundation

Uitgave Stichting LINDA.foundation, oktober 2023

lindafoundation.nl

Verveelvoudigen is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Met bijzondere dank

KPMG heeft op verzoek van LINDA.foundation in het voorjaar van 2023 kosteloos desk-research gedaan naar de stand van zaken van armoede in Nederland anno 2023. Deze uitgave is gebaseerd op dit bronnenonderzoek. Wij zijn KPMG hiervoor zeer dankbaar.

LINDA FOUN
DA
TION

ELK KIND VERDIENT EEN EERLIJKE KANS

Opgroeien in armoede, dat is nogal wat. Leven in een gezin waar niet elke avond een warme maaltijd op tafel staat en waar continu stress is om de eindjes aan elkaar te knopen. Waar geen geld is voor een winterjas en je dus maar dat versleten

exemplaar van je neef aantrekt. Klasgenoten merken op dat jij nooit iemand mee naar huis neemt. Je schaamt je. Pesten, sociale isolatie en een laag zelfbeeld zijn vaak gehoorde gevolgen van het opgroeien in armoede. En de gevolgen gaan verder: je hebt een vergrote kans op een lagere instroom in het onderwijs, een slechte gezondheid én een grote kans dat je je hele leven arm blijft.

In Nederland leven in 2023 ruim 200.000 kinderen in armoede. En zonder structureel overheidsbeleid groeit dat aantal de komende jaren hard door. Vaak zijn hun ouders in deze situatie terechtgekomen door een combinatie van factoren: een echtscheiding, ontslag, ziekte of domme pech. Factoren die ieder van ons kunnen overkomen. Kinderen zijn het slachtoffer: ze hebben een verre van zorgeloze jeugd.

Deze uitgave geeft een beeld van de omvang, oorzaken en gevolgen van het leven in armoede in Nederland. LINDA.foundation spant zich in om het leed van arme gezinnen in Nederland iets te verzachten. Want elk kind zou een eerlijke kans moeten en krijgen om zich te ontwikkelen, ongeacht waar het woont, opgroeit of wat zijn ouders verdienen. En elk kind zou recht moeten hebben op een onbezorgde jeugd.

Linda de Mol

4

**ONZE
KINDEREN
GAAN NIET
NAAR
PARTIJTJES
VAN
KLASGENOTEN.**
WE HEBBEN
GEEN GELD
VOOR EEN
CADEAUTJE.

DIT IS ARMOEDE

Geen dak boven je hoofd. Het niet kunnen kopen van een nieuwe spijkerbroek. Je kinderen die niet mee kunnen op een schooluitje. Vraag drie willekeurige personen wat zij verstaan onder armoede, en je krijgt drie verschillende antwoorden.

Dat armoede geen absoluut begrip is, blijkt onder andere uit het rapport dat KPMG op verzoek van LINDA.foundation opstelde, en dat als basis dient voor deze oplegger. In dit rapport is gekeken naar de definitie, omvang, oorzaken en gevolgen van armoede anno nu.

Om met die definitie te beginnen: die is zo simpel niet. Sterker nog, er bestaan er meerdere naast elkaar. Zo omschrijft het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) armoede als 'het niet in staat zijn om met je inkomen een minimale levensstandaard te behalen', en leef je volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in armoede 'als je huishouden beschikt over onvoldoende middelen om een bepaald minimaal consumptieniveau te bereiken'.

51

ABSOLUTE ARMOEDE

wanneer iemand niet in staat is een minimale levensstandaard te behalen met zijn of haar inkomen, en niet genoeg geld heeft voor eten en een goede woning.

RELATIEVE ARMOEDE

als de levensomstandigheden van een persoon of groep in verhouding met zijn of haar omgeving laag zijn.

OBJECTIEVE ARMOEDE

armoede volgens wetenschappers en budgetdeskundigen, op basis van de door hen vastgestelde armoedegrens.

SUBJECTIEVE ARMOEDE

als iemand niet beschikt over een door burgers (via focusgroepen en enquêtes) vastgesteld minimaal bedrag dat nodig is om rond te komen.

SOCIALE ARMOEDE

als er geen geld is om mee te doen aan het maatschappelijke leven, zoals een sportclub, vereniging, schoolactiviteiten of toegang tot internet.

CULTURELE ARMOEDE

het niet kunnen aanschaffen van diensten en activiteiten van culturele aard

Ondanks de vele definities die er zijn, denken de meeste mensen bij armoede nog altijd vooral aan het gebrek aan inkomsten. Mariëtte Lusse, lector Samenwerken met ouders en sinds februari 2022 lector Kinderarmoede aan de Hogeschool van Rotterdam, benadrukt het belang om verder te kijken dan dat.

“Er bestaan allerlei definities van armoede, veel gebaseerd op de inkomsten van ouders”, ziet ook Lusse. “Maar wanneer ben je nou echt arm? Natuurlijk kun je de definities van het SCP en CPB hanteren, maar die gaan over middelen, goederen en voorzieningen. Je mist hier een cultureel en sociaal aspect.”

Juist die twee aspecten noemt Lusse belangrijk om het gevoel van armoede te beschrijven. Bij volwassenen, maar zeker ook als het om kinderen gaat. Volgens Lusse zijn kinderen arm wanneer materiële, culturele of sociale middelen onvoldoende zijn om zo te leven als in de samenleving waarin je leeft, vanzelfsprekend is. Op sociaal gebied bijvoorbeeld, kan armoede zorgen voor een isolement met de omgeving. Denk daarbij aan kinderen die niet mee kunnen naar schooluitjes of verjaarsfeestjes, of niet lid kunnen worden van een (sport)club.

CIJFERS ENZO

Het is duidelijk: armoede is lastig in woorden te vatten. Zoveel instanties, zoveel definities. Datzelfde geldt voor de cijfers. Zo komen meerdere instanties en organisaties met verschillende cijfers over armoede over de brug. Veel van deze verschillende cijfers zijn afkomstig uit slechts twee gerenommeerde bronnen: het CBS en het CPB (Centraal Planbureau).

In augustus 2023 kwam het CPB met een vooruitblik¹ op de ontwikkeling van de koopkracht en armoede voor het komende jaar, en de jaren daarop. Hier een greep uit de gepresenteerde cijfers.

In 2021 leefde **3,9%** van de tweeoudergezinnen met minderjarige, thuiswonende kinderen minstens een jaar onder de lage-inkomensgrens

43% van de eenoudergezinnen met drie (of meer) minderjarige kinderen is arm

Als de overheid niet ingrijpt, leeft **1** op de **17** mensen over anderhalf jaar in armoede

Het percentage van mensen die in armoede leven, stijgt in 2024 van **815.000** naar **1.000.000**

¹ Concept Macro Economische Verkenning 2024 (raming augustus 2023)

**IN 2024
LEVEN
230.000
KINDEREN
IN
ARMOEDE.**

IN 2023
WAREN DAT
ER 200.000.

ARMOEDE KAN IEDEREEN OVERKOMEN

Er zijn verschillende oorzaken waardoor mensen in Nederland in armoede terechtkomen. LINDA.foundation ondervraagt jaarlijks duizenden arme gezinnen die zij helpt. In november 2022 gaven 2.100 ondervraagden scheiding, ziekte en arbeidsongeschikt het vaakst aan als oorzaak van hun geldproblemen. Uit diezelfde enquête bleek dat het in veel situaties om een combinatie van factoren gaat waardoor mensen in armoede belanden². Dit wordt ook wel aangeduid met de term multiproblematiek: het hebben van meerdere problemen tegelijkertijd. Iets wat iedereen kan overkomen.

Zo kan het verliezen van je baan of het overlijden van je partner ervoor zorgen dat je in de schulden belandt, brengt dat weer (extreme) stress met zich mee, en is het vinden van een nieuwe baan daardoor ontzettend lastig. Kortom: in het leven heb je ook een beetje geluk nodig - want valt het kwartje nét de verkeerde kant op, dan kan dat de boel flink op z'n kop zetten.

IN HET LEVEN HEB JE OOK EEN BEETJE GELUK NODIG

Los van geluk of pech, zijn er ook de zogeheten risicogroepen. Wie geboren wordt in een eenoudergezin, een gezin waarbij sprake is van lage inkomsten, werkloosheid en/of een ongunstige arbeidsmarktpositie, heeft meer kans om in armoede te raken dan een kind dat geboren wordt in een gezin waarin dat allemaal niet van toepassing is.

(G)EEN ZORGELOOS LEVEN

Stress, zorgen, ongelijke kansen, uitsluiting: de gevolgen van opgroeien in een gezin in armoede zijn groot - en dat houdt niet op als een kind achttien is.

Zo heeft opgroeien in armoede een negatieve invloed op kansen in het onderwijs of onderwijsniveau, gezondheid en sociale participatie, blijkt uit verschillende onderzoeken. Het niet kunnen meedoen aan sociale activiteiten belemmert de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind, wat weer kan leiden tot een lager zelfbeeld, pesten en een sociaal isolement ³.

En helaas, het gaat nog verder. Armoede beïnvloedt ook de gezondheid van kinderen. Zo zijn kinderen uit lage-inkomensgezinnen relatief vaker te dik vergeleken met kinderen uit de hogere inkomens ⁴. Daarnaast gaan armoede en opvoedingsproblemen vaak hand in hand, vooral als er sprake is van langdurige en intergenerationele armoede (het van generatie op generatie doorgeven van armoede). En is de kans op crimineel gedrag groter ⁵.

Als je dit zo leest, is het niet verrassend dat kinderen die opgroeien in armoede veel stress ervaren, en zich - in vergelijking met kinderen die niet in armoede leven - vaker zorgen maken over de toekomst. Die zorgen kunnen invloed hebben op hun hele verdere leven. Een leven dat vaak al heel lang in het teken staat van armoede. Daar uit komen, is niet makkelijk - en de huidige economische situatie helpt daar niet bij.

KINDEREN IN ARMOEDE GEVEN HUN LEVEN EEN 6,6. NIET-ARME KINDEREN EEN 7,5.

11

3 Mesman, J. (2010), 'Oud geleerd, jong gedaan: Investeren in ouders bevordert onderwijskansen van kinderen'. Utrecht: Sarde **4** NJI (2017)| De gevolgen van armoede voor het welbevinden van kinderen | Nederlands Jeugdinstituut NJI **5** Boendermaker, L. en D. Ince (2008), 'Geen tucht en discipline, maar oud-
ertraining en therapie. Effectieve interventies tegen jeugddelinquentie', in: 'Jeugd en Co Kennis', jaargang 2,
nummer 4, p. 26-38.

TOEKOMST TAAL

Het CPB voorspelde in augustus 2023 dat als er in de komende anderhalf jaar geen structureel beleid van het (demissionaire) kabinet komt, het aantal Nederlanders dat in armoede leeft, zal stijgen richting één miljoen. Bijna een kwart van deze groep (230.000) is kind.

Deze stijging wordt veroorzaakt door de aanhoudende economische en maatschappelijke veranderingen en onzekerheden. De hoge inflatie, energiecrisis, verhoging van de btw en de hoge benzineprijzen hebben een direct effect op de kansen en financiële stabiliteit van deze kwetsbare gezinnen.

12

De gevolgen daarvan merkt iedereen, maar gezinnen in armoede helemaal: veel middelen en producten zijn in 2023 wéér duurder geworden. Het betalen van dagelijkse boodschappen is voor een steeds grotere groep - ook soms werkende - mensen bijna niet meer te doen. En hoewel de overheid het afgelopen jaar een serieuze poging deed de hoge energiekosten en inflatie voor mensen met een laag inkomen te compenseren met verschillende maatregelen, lopen veel van die regelingen aan het eind van 2023 af. Daardoor zullen gezinnen met de laagste inkomens alsnog moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen.

Stemt een blik op de toekomst van armoede in Nederland dan uitsluitend somber? Niet helemaal. Bestaanszekerheid was hét thema van Prinsjesdag 2023. Het kabinet trekt 2 miljard euro uit om te voorkomen dat armoede toeneemt. Volgens Commissie Sociaal Minimum moet er zeker 6 tot 7 miljard euro extra komen om mensen die op het sociaal minimum leven zekerheid te geven ⁶.

Te weinig of niet, elke euro is welkom. Zeker als het om kinderen gaat. Voor hen trekt de overheid volgend jaar gelukkig ook de portemonnee. Met de gedachte dat elk kind een eerlijke kans moet krijgen om zich te ontwikkelen, wordt er 324,1 miljoen euro vrijgemaakt voor leerlingen die dat het hardst nodig hebben. Dit bedrag is bedoeld om een programma op te stellen waarmee deze kinderen ondersteund worden, met bijvoorbeeld huiswerk, technieklles en sport. Ook gaat het kindgebonden budget omhoog, en wordt er voor Jeugdzorg in totaal 1,45 miljard euro extra beschikbaar gesteld. ⁷

Dat geld is mooi, natuurlijk. En heel hard nodig. De vraag is, of de grote ambitie van de overheid - een halvering van armoede in 2025, ten opzichte van 2015 - waargemaakt kan worden. We hopen het. En we hopen ook dat alle betrokken gezinnen de wegen naar hulp van overheden en gemeentes kunnen blijven vinden. Volgens Commissie Sociaal Minimum ⁸ is het er een doolhof aan regelingen en initiatieven waardoor je gemakkelijk geld misloopt of juist onterecht ontvangt zodat je het terug moet betalen. Ondertussen blijft ook de LINDA.foundation gezinnen ondersteunen waar nodig. Particuliere initiatieven zijn een noodzakelijke aanvulling, aldus demissionair minister Carola Schouten (Armoede). Daarom blijft LINDA.foundation gezinnen helpen. Samen komen we verder.

7 <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2491101-bestaanszekerheid-het-thema-van-prinsjesdag-is-2-miljard-genoege> **8** <https://www.nu.nl/economie/6282803/armoedebelid-ver-schilt-sterk-per-gemeente-en-leid-tot-bijstandsbingo.html>

OVER ONS

LINDA.foundation geeft gezinnen die zich in een financieel benarde positie bevinden een steuntje in de rug. De door hulpverleners geselecteerde gezinnen ontvangen eenmalig een set cadeaukaarten voor diverse winkelketens.

Wij richten ons op gezinnen met kinderen omdat kinderen nooit verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van de financiële problemen van hun ouders, maar er wel onder lijden. Opgroeien in armoede tekent de kinderen voor de rest van hun leven.

LINDA.foundation is een stichting die garandeert dat honderd procent van de donaties ten goede aan de doelgroep komt. De kosten van de stichting worden gedekt door Linda de Mol en uitgeverij Mood for Magazines.

Onder het motto 'armoede is niet eerlijk' worden mensen opgeroepen geld te doneren zodat het aantal gezinnen dat de cadeaukaarten krijgt, elk jaar kan worden uitgebreid. Help je mee?

lindafoundation.nl

**DIT CADEAU
GEEFT MIJ
TROOST,
KRACHT,
VERTROUWEN
EN HOOP**

HELP JE MEE?

LINDA FOUNDATION
ARMOEDE IS NIET EERLIJK